

17. Кастельс М. Россия и сетевое общество. Аналитическое исследование [Электронный ресурс] / М. Кастельс, Э. Киселева. – Режим доступа: <http://www.Socio.ru/wr/oo-1/Castells.htm>.

**КУЛЬТУРА ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА:
КЛЮЧЕВЫЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ
К ПОНИМАНИЮ СУЩНОСТИ**

Прудникова Е. В.

Показано, что формирование концепций информационного общества было обусловлено стремительными изменениями в технологической сфере, приведшими к доминированию цивилизационного подхода к пониманию исторического процесса.

Ключевые слова: информационное общество, культура, социальная структура, информационные системы.

**CULTURE INFORMATION SOCIETY:
CONCEPTUAL APPROACHES TO UNDERSTANDING
OF THE ESSENCE**

Prudnikova O. V.

It is shown that the formation of the information society was due to the rapid changes in technology that led to the dominance of the civilizational approach to the understanding of the historical process.

Key words: information society, culture, social structure, information systems.

УДК 13:130.1

Л. М. Сідак, кандидат філософських наук, доцент

**АНТИНОМІЧНІСТЬ ЛЮБОВІ Й ЕГОЇЗМУ
В КОНТЕКСТІ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ**

Розглянуто єдність любові й егоїзму як мотивації саморозвитку чи руйнації особистості за еротичною природою та їх антиномічність за об'єктом.

Ключові слова: любов, егоїзм, свобода особистості, саморозвиток, руйнація особистості.

Актуальність проблеми. Егоїзм сьогодні — це моральний принцип, що давно вже втратив однозначно негативну моральну оцінку і завдяки концепції «розумного егоїзму» досить широко експлуатується політологами, економістами, соціологами, письменниками для виправдання або обґрунтування своїх доктрин, осмислення сучасного світу тощо. «Розумний егоїзм» складає етичну основу об'єктивізму, на ньому ґрунтується ідеологія течії добровільно бездітних («чайлдфрі»), політики і економісти закликають до «розумного егоїзму», письменники намагаються розкрити і виправдати його. Навіть представники сатанізму апелюють до «розумного егоїзму». Врешті-решт сучасна західна цивілізація як цивілізація споживацтва ґрунтується на тому ж принципі «розумного егоїзму», «розумність» якого полягає у прагненні по можливості враховувати проявлений через «потреби» й «інтереси» егоїзм інших та сподіванні, що й інші за такої умови враховуватимуть твій власний.

Зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Очевидно, що принцип «розумного егоїзму» протиставляється традиційному морально негативному поняттю «егоїзм», позиції, згідно з якою задоволення власного інтересу визнається вищим благом, і тому метою кожного є прагнення задовольнити лише свій інтерес, не переймаючись інтересами інших. Поняттю «егоїзм» у такому розумінні протиставляється поняття «альтруїзм», принцип, за яким людина здійснює безкорисливі вчинки, спрямовані на задоволення інтересів інших людей або на досягнення загального блага соціуму. Очевидно також, що концепція «розумного егоїзму» є спробою виправдати принцип «егоїзму», що ґрунтується на концепції егоїзму, яку було щойно окреслено і яку можна назвати «соціальною», адже вона пояснює поведінку людини в соціумі; але не пояснює внутрішні мотиви егоїстичної або альтруїстичної поведінки, тому вона потребує антропологічного обґрунтування. І лише антропологічна теорія егоїзму уможливить його реальну моральну оцінку.

Визначити антропологічний та етичний зміст поняття «егоїзм» — уже само по собі важливе дослідницьке завдання. Але ця розвідка проводиться переважно з метою використання її результатів при дослідженні феноменів саморозвитку та руйнації особистості. Це дасть змогу найбільш об'єктивно розкрити його моральну і соціальну цінність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до однієї з точок зору егоїзм є виявом інстинкту самозбереження або турботи про себе, а оскільки жодна людина не може не турбуватися про себе, може йтися лише про більш-менш виражений характер егоїзму, який сам по собі не є ні поганим, ні гарним. Ця позиція і є обґрунтуванням з точки зору психології та антропології концепції «розумного егоїзму», а також економіки і суспільства

споживацтва. Але неважко помітити внутрішньо притаманні цій концепції суперечності. Спрямування власної активності на придбання, володіння та споживання усе більшої кількості речей, розваг та послуг і задоволення власних забаганок здебільшого не має нічого спільного із самозбереженням, воно не спрямоване на виживання індивіда, забезпечення фізичного та психічного здоров'я, не сприяє розвитку особистості тощо. Більш того, стратегія споживання нерідко призводить до виникнення і зіткнення непримирених прагнень, тобто егоїзм у такому розумінні заперечує свою «розумність» і «природність». Численні дослідження, починаючи з «Присмерку Європи» Шпенглера [8] і закінчуючи найостаннішими [4; 5], переконують, що культура й економіка західної цивілізації саме через свою егоїстичну основу, хоча її й намагаються осмислити як «розумну», закономірно приводять до саморуйнівних криз: економічних, екологічних, політичних і соціальних, а отже, духовних, культурних, загальноцивілізаційних.

При цьому слід розуміти, що коли у східному (православному) культурному ареалі, який традиційно протиставляється західній цивілізації, починають діяти західні парадигми егоїзму, то й на схід Європи приходять руйнівні процеси. Так, для часів протистояння соціалістичної системи СРСР та індустріальної цивілізації Заходу цілком слушним є висновок Е. Фрома: «Спільне в російському державному капіталізмі та корпоративному капіталізмі істотніше, ніж розбіжності в обох системах. І тому й іншому суспільству притаманні бюрократично-механістичні методи і підготовка тотальної руйнації» [7, с. 45].

Наведене розуміння егоїзму практично нівелює спроби підібрати до цього терміна антоніми. Адже альтруїзм, самопожертва тощо можуть вважатися ними лише як принципи, що описують об'єктивний, зовнішній бік соціально значущих дій. Із психологічної точки зору альтруїзм може мати у своїй основі самолюбівання, в якому неважко розпізнати егоїзм, тощо. Отож, егоїзм та альтруїзм у соціальному контексті не завжди є антиподами у психологічному контексті.

З другого боку, «альтруїзм» (як антонім «егоїзму»), якщо визнати останній виявом інстинкту самозбереження, мусив би означати пригнічення цього інстинкту, збіднення буття, а отже, призводити до руйнації особистості. Але нерідко альтруїзм свідчить про досконалість особистості, соціуму і є засобом розвитку особистості та гарантом стабільності суспільства. Більш того, визнання альтруїзму антиподом егоїзму змушує визнати альтруїзм виявом некрофілії. Наприклад, Е. Фром досліджував її як мотив людської деструкції [7, с. 30–47]. Але ні він, ні хтось інший не наважився визнати смисловий чи мотиваційний зв'язок між альтруїзмом та некрофілією. Це дає

право поставити під сумнів правильність розуміння егоїзму як вияву інстинкту самозбереження, турботи про себе тощо.

Інший підхід осмислення феномену егоїзму окреслено В. Соловйовим. Як стверджує філософ, егоїзму протистоїть любов, вони є повними антагоністами, можуть витіснити одне одного, а отже, мають єдину природу; водночас вони є основними причинами подій нашого буття, кореняться у його найглибшому центрі і пронизують усі його елементи. У чому ж виявляється антагонічність любові та егоїзму? Любов може бути спрямована лише на іншого, буття, не тотожне з моїм, але при цьому моє буття і буття іншого повинні все більше зливатися, єднатися, що можливо лише за такої умови: «інший», як і я, — суб'єкт; егоїзм полягає у визнанні себе абсолютною значущістю, тобто абсолютною цінністю, і запереченні абсолютної цінності інших. Отже, благо любові слід визнати в оцінці іншого як абсолютного блага [6, с. 505–508]. Але чи може єднання з іншим, не тотожним мені суб'єктом, полягати в його оцінці, навіть якщо це суб'єктивне визнання іншого абсолютним благом? Це видається сумнівним. Хоча позиція В. Соловйова є ближчою до істини.

Таким чином, виявлення антропологічної природи егоїзму стосовно саморозвитку чи руйнації особистості є *метою* цієї розвідки. При цьому слід виявити ставлення егоїзму до любові, їхню взаємодію з оціночними актами, а також об'єкти спрямування та механізми мотивації людської активності.

Виклад основного матеріалу. Найскладнішим інструментом саморегуляції і взаємодії організму з довкіллям є нервова система. Академік І. Павлов довів, що діяльність нервової системи людини має рефлекторну природу, тобто вона сприймає інформацію про стан організму і довкілля, аналізує, оцінює і формує команду іншим системам на відповідь (ефект). Реагування здійснюється за певними алгоритмами (рефлексами). Не тільки центральна нервова система, а й периферійна здатні формувати реакцію на певну інформацію про стан довкілля й організму. Але головний мозок — це основний орган, який забезпечує відображення інформації та реагування на неї. Таке відображення відбувається у формі феноменальної (тут феномен — це те, що з'являється, дається у досвіді чуттєвого пізнання) свідомості: комплексу органічних і чуттєвих сприйнятів, а разом з тим думок і відчуттів, згадок, вольових актів. Комплекс одночасних актів свідомості визначає її стан. Багатством, різнобарвністю та глибиною актів і станів свідомості визначається її обсяг, який динамічно змінюється [3, с. 94]. Феноменальна свідомість має своїм джерелом рефлекторну роботу мозку, але є не його функцією, а швидше відображенням цієї роботи, відображенням у духовній реальності фізіологічних рефлекторних процесів нервової системи, відображенням зворотного впливу духовних процесів на рефлекторні процеси нервової системи.

Так, зображення, сформоване у відеокамері, — це відображення в одній реальності (електронній) іншої реальності (пейзажу). Але зображення, сформоване у відеокамері, не є функцією ландшафту. Матимемо лише на увазі, що відображення у свідомості — це відображення у принципово іншій реальності — духовній, відмінній від природної. Але свідомість — це лише частина внутрішнього, духовного світу людини. Інтуїція, оцінка (моральна, естетична, за принципом істинності або корисності) виникають миттєво і не можуть бути розкладеними на рефлекси. Віра (як впевненість і переконаність), релігійні почуття та інші духовні реалії не можуть бути пояснені рефлекторною роботою нервової системи та її відображенням у свідомості. Зокрема, і мислення не обмежується актами феноменальної свідомості. Усі ці акти можуть відбуватися навіть тоді, коли феноменальні почуття приспані (гіпноз, молитва, сп'яніння, шок). Отже, вони можуть не охоплюватися свідомістю і нею не зумовлюватися. Тому, і лише у цьому значенні, їх можна визнати позасвідомими. Але всі вони можуть усвідомлюватися, потрапляти у площину свідомості.

Усвідомлення — це «властивість психічних станів, які виражаються у тому, що вони не тільки здійснюються у суб'єкті, але й існують для суб'єкта, оскільки він пізнає їх, розуміє їх... Отже, усвідомлений психічний стан має у собі принаймні дві сторони: переживання суб'єкта і повернення суб'єкта до свого переживання (рефлексію) для його пізнання. Якщо для усвідомлення необхідним є два фактори — психічний стан і рефлексія на нього, то слід припустити, що можливі випадки, коли психічний стан виник, а рефлексія на нього не відбулася» [1, с. 49]. Таким чином, свідомість — це певна форма інтенції, спрямування особистості на власні духовні і душевні процеси, події духовного життя (духовні акти). Принаймні частина з них є інтенціональними, або такими, що потребують спрямування на певний об'єкт. Так, крім актів свідомості, інтенціональними є також акти оцінювання, які неможливі без спрямування духовної активності на певний об'єкт. Оцінювання неможливе без певного злиття суб'єкта і об'єкта, співбуття суб'єкта і об'єкта.

Потребує окремого осмислення те, як відбувається під час оцінки проникнення у моє буття, злиття з ним іншого буття. Очевидно, що це можливо завдяки уяві. Результатом такого злиття є оцінка, змістом якої є відчуття ставлення об'єкта до повноти буття суб'єкта. І вже це відчуття може піддаватися рефлексії. Але формування відчуття цінності не піддається рефлексії, та й саме відчуття може не висвітлитися променем свідомості. І воно є виявом свободи суб'єкта, адже це тільки його власне відчуття, наслідок його інтенції на об'єкт, його злиття з об'єктом, його власна оцінка, яка визначається не лише фактичною цінністю об'єкта, а й станом самої особистості, попереднім досвідом, її досконалістю, зокрема, досконалістю оціню-

вання. Оцінка є тим формальним критерієм, який буде покладено в основу подальшого дискурсивного мислення.

Слід також зазначити, що саме по собі відчуття цінності не є інтенціональним, а лише можливе як наслідок інтенціонального акту, оцінювання. Очевидно, саме через це його можливості як мотиву, причини активності особистості обмежені. Промеженість відчуття цінності як мотиву людської активності згадував ще апостол Павло: «Не розумію, що дію; тому, що не те дію, що хочу, а що ненавиджу, те дію» [Рим; 7, 15].

Отже, з оцінюванням та оцінками пов'язані акти бажання (волі). Ці духовні феномени також є інтенціональними і позасвідомими: момент і процес виникнення бажання не піддаються рефлексії. Однак акт волі не має сенсу, доки не усвідомиться. Тому воля є безпосереднім зверненням позасвідомих процесів до свідомості. Зв'язок волі з оцінкою обумовлений можливістю оцінювання не тільки реальних подій буття, а й прогнозованих. Нерідко це відбувається на основі ціннісних критеріїв та ціннісних орієнтирів, вироблених завчасно, які є здобутком досвіду, а нерідко й на основі цього моментної оцінки. В будь-якому разі найчастіше бажання узгоджуються з оцінкою наявного і прогнозованого або визнаного можливим.

Найбільш глибоке осмислення інтенціональних духовних актів, які мають більш потужну мотиваційну потенцію, слід шукати у християнстві (хоча значною мірою були осмислені ще Платоном). Йдеться про акти, які називаються любов'ю, еросом, психічною енергією, лібідо тощо. Оскільки використання терміна «ерос» уже має певну історію у філософії, починаючи з Платона, домовимося й надалі використовувати його. Хоча у сучасній літературі застосовуються й інші терміни, наприклад, К. Г. Юнг для цього поширив поза межі сексуальності термін «лібідо». У християнській літературі найчастіше використовувалися терміни «агапе» та «ерос». Наголосимо, що грецькі «сторге», «філія», українське «кохання» позначають окремі вирази тієї духовної інтенції, яку ми позначаємо терміном «ерос».

Оцінка і бажання не можуть спрямувати інтенцію. Неможливо полюбити за бажанням чи з примусу, неможливо полюбити лише тому, що якесь твердження визнається тобою істотним; відомо, що краса може викликати відразу і неприйняття. Можна навіть захопитися проти своєї волі й всупереч оцінці. Іноді навіть почуття відрази не може відвернути нас від об'єкта еросу. Й водночас він — це спрага збагачення буття, наближення до його повноти, і тому воно не може бути вільним від оцінок.

Отже, існує явна суперечність, яку можна вирішити. Цінність — це ставлення до повноти буття. Оцінювання є суб'єктивним визначенням цінності. Оцінка — це формальний критерій, сформований на підставі оцінювання; він може бути основою для дискурсивного мислення, формулювання закону,

наказу, імперативу, акту волі. Лібідю ж не підкоряється формальній нормі, оцінці. Але водночас предметом захоплення, центром спрямування лібідю може бути і завжди є живе відчуття причетності до повноти буття. Безпосереднє оцінювання, живе відчуття причетності певної реальності до повноти буття, відчуття, яке виникло внаслідок пізнавальної інтенції суб'єкта на певну реальність (а не його наслідок — оцінка, формальний критерій, норма), це відчуття може дати об'єкт захоплення еросу. Отож, слід визнати можливими суперечності між живим відчуттям цінності, відчуттям причетності певної реальності до повноти буття і формальною оціночною нормою, сформованою на основі попередніх оціночних актів чи сприйнятою з культурного середовища. Оскільки формальна оціночна норма є основою для логічного дискурсу, то очевидно, що сам дискурс і його висновки щодо певної реальності можуть суперечити її живій безпосередній оцінці.

Але ж в основі логічного мислення також є жива безпосередня оцінка за критерієм істинності. То невже одна й та сама реальність може отримувати різнознакову оцінку за різними критеріями, наприклад, за критеріями істинності й естетичними критеріями? Невже істина може вважатися потворною чи некорисною тощо? Здається, річ в іншому. При логічному осмисленні певної реальності особистість оцінює не саму реальність, а відповідність одних формальних критеріїв іншим, до яких переходить у процесі дискурсу. І при цьому формується відчуття істинності висновків щодо певної реальності, а не відчуття цінності цієї реальності самої по собі. Водночас ця реальність оцінюється і безпосередньо і оцінка може бути іншою, завжди синтетичною, тобто за моральними, естетичними та іншими критеріями одночасно. Тобто оцінюються різні об'єкти: по-перше, безпосередньо певна реальність, а точніше, уявні образи, пов'язані з нею; по-друге, істинність логічних висновків щодо неї, зроблених на основі вироблених завчасно формальних критеріїв (оціночних суджень). Наприклад, певна ситуація може осмислюватися на основі попереднього досвіду як небезпечна, але на основі безпосередньої оцінки сприйматися як цікава і на підставі цієї зацікавленості стати об'єктом захоплення еросу.

Немає сумнівів, що ерос, разом з оцінкою і волею, є носіями свободи особистості. В усіх випадках, це Я прагну, Я оцінюю, Я бажаю. І завжди мої прагнення, оцінки, вироблені на їх підставі формальні ціннісні критерії, бажання — це завжди вияви моєї недосконалої свободи і самі є недосконалими. Недосконалість їх виявляється, зокрема, й у неузгодженості волі, еросу та оцінок. У зв'язку з цим виникає необхідність пояснити феномен «забороненого плода», феномен автоматичного протидіювання імперативу і оцінці, навіть власній волі — «те, що не хочу, зле, те дію».

Як відомо, особистість оцінює все, зокрема, й акти власної волі, імперативи, формальні критерії тощо. Оцінка як відчуття ставлення до повноти буття завжди є порівнянням. А воно завжди вимагає уявлення чогось, що є протилежним тому, що оцінюється. Оцінюючи власні бажання, імперативи (зокрема й заборони), ми обов'язково уявляємо їм протилежне: що буде, якщо навпаки? І ось це «навпаки» теж може стати і нерідко стає об'єктом еросу.

Якщо відчуття цінності — це відчуття причетності (відношення) певної реальності до повноти буття і вони можуть висвітлити об'єкт еросу, то вже ерос — це безпосереднє прагнення збагачення буття. Будь-який відрізок буття, даний нам у досвіді, є обмеженим, зокрема й моє власне Я. І воно може бути збагачене за рахунок злиття з іншим буттям. Зміст еросу й полягає у прагненні злитися, об'єднати власне буття з іншим, збагативши ним власне буття. Будь-яке «любити» означає прагнення збагатитися співбуттям із чимось іншим. А якщо ерос можна визнати основною причиною людської активності, то лише тому, що прагнення збагатити власне буття є основним його завданням і змістом, основним покликанням людини. Водночас збагачення власного буття є основним змістом і завданням людського життя.

Усі прагнення, які прийнято вважати протилежними любові (наприклад ненависть), є формою еросу і покликані збагатити власне буття. При цьому ерос може мати й негативний зміст, тобто бути прагненням позбутися чогось, що пригнічує моє власне буття, збіднює чи навіть робить нестерпним.

Також ерос може бути спрямований на об'єкт, який об'єктивно викликає пригнічення буття суб'єкта, його збіднення. Йдеться про неналежне спрямування еросу, неналежне функціонування свободи. Це зумовлюється й неналежним оцінюванням, й іншими факторами. Наприклад, неабияку роль у захопленні еросом певного об'єкта як центру прагнень відіграє уява. Так, оцінці піддається не певний відрізок буття сам по собі, а його ідеальний, уявний образ, нерідко нафантазований. Але в будь-якому разі йдеться про заперечення наявного на користь очікуваного збагаченого буття і в першу чергу — заперечення свого власного стану, свого Я на користь збагаченого Я.

Таку форму еросу доцільно назвати любов'ю. Визнавши, що вона має багато варіантів, слід наголосити, що їх об'єднує саме це прагнення поза межами власного Я з метою збагачення його буття. Крім цього, любов є відчуттям, яке є саме відчуттям збагачення буття. І тому любов як відчуття характеризує внутрішній зміст збагачення буття. І навпаки, досконалість життя людини полягає найперше у досконалості і повноті любові. Така любов і складає основний зміст саморозвитку особистості як збагачення її буття. Любов є прагненням людини доповнити власну обмеженість.

Головна особливість любові полягає у тому, що людина не себе ставить центром життєдіяльності, а інше буття, відмінне від неї. Лише це забезпечує

збагачення саморозвитку, є самозбагаченням. «Само-» означає не те, що збагачення буття відбувається за рахунок самості, а завдяки вияву власної свободи. І ця свобода виявляється у самозреченні, самозапереченні недосконалості своєї самості. Проте, це завжди певна криза, заперечення, переверт усього неналежного, що є часткою власного емпіричного життя. Але через це заперечення і відбувається збагачення буття особистості, через самозаперечення і самозречення відбувається самоствердження. Зрікаючись власної індивідуальної неповторності і обмеженості, особистість отримує збагачення власного буття за рахунок злиття з іншою неповторністю, і не тільки не втрачає свою неповторність, а отримує нову, а разом з нею — збагачене, сублімоване буття. Отже, у любові, яка є запереченням власного Я, особистість здобуває його збагачення, саморозвиток.

Разом з тим можливо, що ерос прагне не заперечити наявний стан особистості, а зберегти, утвердити його, заперечити оновлення. Це стан заперечення іншого буття, спрямування еросу на себе. Таке прагнення є егоїзмом у первинному, антропологічному сенсі, воно є діаметрально протилежним любові виявом еросу, запереченням розвитку, збагачення буття. Звичне розуміння поняття «егоїзм» можна вважати його соціально-моральним виявом.

Отже, любовне самозречення призводить до саморозвитку, а егоїзм його унеможлиблює. Чому так відбувається? Вдосконалення, розвиток, наприклад, моральний або естетичний не може бути виключно процесом поступового розкриття сил і якостей. Будь-яка особистість завжди має негативні риси і властивості. І розвиток за своїм змістом та процесом повинен бути спрямований на їх втрату, зречення. Це негативне завдання самозречення можливе лише на шляху любовного прагнення досконалості і досягається лише любов'ю. Оскільки особистість завжди має негативні риси, то егоїзм завжди означатиме їх утвердження і збереження. А недосконалисть означає той чи інший дисбаланс сил, потреб, інтенцій, тому егоїзм закономірно усталює і підсилює дисгармонію внутрішнього життя особистості. Отже, розвиток можливий лише як вияв свободи — саморозвиток, а деградація — процес закономірний, який ініціюється егоїзмом і надалі поза свободою особистості закономірно руйнує її буття.

Оскільки егоїзм є прагненням зберегти наявний стан особистості, а фізіологічні почуття, деякі афекти, наприклад гнів, відчуваються інтенсивніше, ніж інші духовні акти, то егоїзм нерідко зосереджує особистість на фізіологічних відчуттях, афектах, їхніх переживаннях та рефлексії, і це перешкоджає розвитку духовних сил і призводить до розладу фізіологічних, чуттєвих і вищих духовних потреб. Крім того, чуттєві фізіологічні потреби, події внутрішнього життя особистості створюють окремі незалежні центри

тяжіння еросу, зумовлюючи безлад духовного життя. А якщо особистість орієнтована на буття, відмінне від свого Я, то й усі духовні, душевні та фізіологічні потреби є приблизно односпрямованими. А коли центри тяжіння виникають у своєму Я, то вони потерпають від безладу і суперечностей.

Висновки. Егоїзм має еротичну природу і є прагненням усталити наявне Я, що автоматично перешкоджає усуненню її негативних рис та розвитку особистості, сприяє втраті нею свободи та її руйнації. Любов є прагненням збагатити власне буття шляхом самозречення наявного Я і єднання з буттям, відмінним від мого. Вона є виявом свободи, який забезпечує саморозвиток особистості. Оціночна діяльність — це інтенція, яка дає особистості безліч об'єктів для спрямування еросу, критерії для логічного мислення і забезпечує його. Відчуття цінності тісно пов'язане з волею, яка теж є інтенцією, але ерос залишається найбільш потужним прагненням особистості і визначає її активність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лосский Н. О. Типы мировоззрений / Н. О. Лосский // Чувственная, интеллектуальная и мистическая интуиция. – Кн. клуб : Республика, 1999. – С. 4–135.
2. Порус В. Н. С. Л. Франк: антиномии Духа как основания культуры / В. Н. Порус // Вопр. философии. – 2008. – № 1. – С. 51–64.
3. Святитель Лука (Войно-Ясенецкий). Дух, душа и тело. – Киев : Изд-во им. св. Льва, папы Римского, 2002. – 149 с.
4. Сідак Л. М. Егоїзм як основа руйнації у сучасному життєвому середовищі людини / Л. М. Сідак // Вісн. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди «Філософія» / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х. : ХНПУ, 2010. – Вип. 33. – С. 58–69.
5. Сідак Л. М. Руйнація особистості й економічна криза крізь призму трудової етики /Л. М. Сідак // Практична філософія : наук. журн. – 2013. – № 1. – С. 143–150.
6. Соловьев В. С. Смысл любви / В. С. Соловьев // Соч.: в 2 т. Т. 2. – М. : Мысль, 1988.
7. Фром Э. Душа человека : пер. / Э. Фром. – М. : Республика, 1992. – С. 13–108.
8. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории: Гештальт и действительность / Освальд Шпенглер. – М. : Эксмо, 2006. – 800 с.

АНТИНОМИЧНОСТЬ ЛЮБВИ И ЭГОИЗМА В КОНТЕКСТЕ САМОРАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ

Сідак Л. Н.

Рассмотрено единство любви и эгоизма как мотивации саморазвития или разрушения личности по эротической природе и их антиномичность по объекту.

Ключевые слова: *любовь, эгоизм, свобода личности, саморазвитие, разрушение личности.*

ANTINOMY OF LOVE AND SELFISHNESS IN CONTEXT THE SELF-DEVELOPMENT

Sidak L. M.

Was examined the oneness of love and selfishness as motivation of self-development or destruction of a personality on the erotic nature and theirs the antinomy on object.

Key words: *love, selfishness, freedom of personality, the self-development, the destruction of a personality.*

УДК 124.5+614.2

Л. О. Гончаренко, кандидат філософських наук, доцент

ЗДОРОВ'Я СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ: ЦІННОСТІ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ

Систематизовано суперечності збереження здоров'я людини. Розглянуто ціннісний аспект здоров'я. Запропоновано шляхи розуміння здоров'я людини як цінності.

Ключові слова: *суперечності, цінності, здоров'я людини, модель здоров'я.*

Здоров'я – це те, що люди більш за все прагнуть зберегти і менш за все бережуть.

Жан де Лабрюйєр, XVII ст.

Актуальність проблеми. Здоров'я людини як багатоаспектне поняття міждисциплінарного характеру віддзеркалює одну із принципів характеристик людського існування. Здоров'я належить до вищих цінностей поряд із життям та свободою, а тому ця тема є універсальною та її аксіологічна актуальність не може бути вичерпана. Без філософської та аксіологічної інтерпретацій поняття «здоров'я» неможливе адекватне розуміння як ціннісних орієнтацій медицини, котра повинна забезпечувати людей власним служінням, максимально комфортно можливими і прийнятними формами життя людини, так і ціннісних орієнтацій самих людей.